

Original Article

Quality of the Mother and Daughter-in-Law relationships and Quality of Marital Relationships: The Moderating Role of Differentiation and Marital Empathy

Zabihollah Abbaspour^{1✉}, Nastaran Zanganeh², Khadijeh Shiralinia³

1. Department of Counseling, Faculty of Education and Psychology, Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran.

2. Department of Counseling, Faculty of Education and Psychology, Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran.

3. Department of Counseling, Faculty of Education and Psychology, Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran.

Received: 2023.01.05

Revised: 2023.02.13

Accepted: 2023.02.27

DOI: [10.48308/jfr.19.4.688](https://doi.org/10.48308/jfr.19.4.688)

Abstract: The purpose of this research is to determine the moderating role of differentiation and marital empathy in the relationships between the quality of the mother-in-law and daughter-in-law (QMDLR) and the quality of the marital relationships in married women of Ahvaz City. This descriptive research is correlation type. The research targeted married women aged 20 to 50 in Ahvaz who had been married for at least one year. A sample of 210 women was selected by convenience sampling. The participants completed the differentiation scale (DSI-R), quality of mother-in-law and daughter-in-law relationship scale (QMDRS), marital empathy scale (BEA) and marital relationships quality scale (MMQ). The data were analyzed with Pearson correlation and multiple linear regression using SPSS software (version 22). The results showed that there is a positive relationship between the QMDLR and the quality of the marital relationships. The results of regression analysis showed that marital empathy moderates the relationships between QMDLR and quality of the marital relationships, but differentiation does not moderate the relationships between QMDLR and quality of the marital relationships. The results of the research show that marital empathy in the QMDLR is an effective factor that improves the quality of the marital relationships and reduces conflicts, despite the influence of various variables.

Keywords: Quality of the Mother-in-Law and Daughter-in-Law Relationships, Quality of the Marital Relationships, Differentiation, Marital Empathy

How to cite: Abbaspour, Z., Zanganeh, N., & Shiralinia, Kh. (2023). Quality of the Mother and Daughter-in-Law relationships and Quality of Marital Relationships : The Moderating Role of Differentiation and Marital Empathy. *Journal of Family Research*. 19(4): 688-701. DOI: [10.48308/jfr.19.4.688](https://doi.org/10.48308/jfr.19.4.688).

✉Corresponding Author Email Address. z.abbaspour@scu.ac.ir

Copyright: © 2023 by the authors. Submitted for possible open access publication under the terms and conditions of the creative commons attribution (CC BY) license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

مقاله پژوهشی

کیفیت رابطه مادرشوهر - عروس و کیفیت رابطه زناشویی: نقش تعدیل‌کننده تمایز یافتگی و همدلی زناشویی

ذبیح اله عباس‌پور^۱، نسترن زنگنه^۲، خدیجه شیرالی^۳ نیا

۱. گروه مشاوره، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران.
۲. گروه مشاوره، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران.
۳. گروه مشاوره، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران.

پذیرش مقاله: ۱۴۰۲/۱۲/۰۷

دریافت نسخه اصلاح‌شده: ۱۴۰۲/۱۱/۲۴

دریافت مقاله: ۱۴۰۱/۱۰/۱۵

DOI: [10.48308/jfr.19.4.688](https://doi.org/10.48308/jfr.19.4.688)

هدف این پژوهش تعیین نقش تعدیل‌کننده تمایز یافتگی و همدلی زناشویی در رابطه بین کیفیت رابطه مادرشوهر-عروس و کیفیت رابطه زناشویی در زنان متأهل شهر اهواز بود. پژوهش حاضر توصیفی از نوع همبستگی بود. جامعه آماری این پژوهش زنان متأهل ۲۰ تا ۵۰ ساله شهر اهواز بودند که حداقل یک سال از ازدواجشان گذشته بود و بر این اساس، ۲۱۰ نفر به روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند. شرکت‌کنندگان این پژوهش مقیاس تمایز یافتگی (DSI_R)، مقیاس کیفیت رابطه مادر شوهر و عروس (QMDRS)، مقیاس همدلی زناشویی (BEA) و مقیاس کیفیت روابط زناشویی (MMQ) را تکمیل کردند. تجزیه و تحلیل داده‌ها از طریق همبستگی ساده و رگرسیون خطی چندگانه با استفاده از نرم‌افزار SPSS/۲۲ انجام شد. نتایج پژوهش حاضر نشان داد که بین کیفیت رابطه عروس و مادرشوهر و کیفیت رابطه زناشویی، همبستگی مثبت وجود دارد. نتایج تحلیل رگرسیون نیز نشان داد همدلی زناشویی کیفیت رابطه عروس و مادرشوهر و کیفیت رابطه زناشویی را تعدیل می‌کند؛ اما تمایز یافتگی تعدیل‌کننده رابطه بین کیفیت رابطه مادرشوهر-عروس و کیفیت رابطه زناشویی نیست. بر اساس نتایج پژوهش می‌توان نتیجه گرفت به‌رغم اینکه کیفیت رابطه زناشویی با متغیرهای مختلفی مرتبط است و از آن‌ها اثر می‌پذیرد، همدلی زناشویی در رابطه مادرشوهر-عروس و کیفیت رابطه زناشویی به عنوان یک عامل مؤثر و تسهیل‌کننده عمل می‌کند و باعث کم‌تر شدن تعارض‌ها در این رابطه می‌شود.

کلیدواژه‌ها: کیفیت رابطه مادرشوهر - عروس، کیفیت رابطه زناشویی، تمایز یافتگی، همدلی زناشویی.

استناد به این مقاله: عباس‌پور، ذ، زنگنه، ن، و شیرالی نیا، خ. (۱۴۰۲). کیفیت رابطه مادرشوهر-عروس و کیفیت رابطه زناشویی: نقش تعدیل‌کننده تمایز یافتگی و همدلی زناشویی. فصلنامه خانواده‌پژوهی، ۱۹(۴)، ۶۸۸-۷۰۱.

نویسنده مسئول: z.abbaspour@scu.ac.ir

مقدمه

خانواده مهم‌ترین و در عین حال بادوام‌ترین واحد عاطفی اجتماعی زندگی انسان‌ها به شمار می‌رود که تمامی مراحل رشد فرد را بر عهده دارد و اساس چگونگی رفتار و شخصیت فرد را پی‌ریزی می‌کند (نارگیسوا و همکاران، ۲۰۱۲). بیش از ۹۰ درصد انسان‌ها در برهه‌ای از زندگی‌شان، ازدواج را تجربه می‌کنند (کیرز^۲، ۲۰۱۷). زوجین از هر طبقه اجتماعی و اقتصادی که باشند، آرزو دارند که ازدواجشان موفق و پایدار باشد (کارنی و بردبوری^۳، ۲۰۲۰). یکی از عواملی که به نظر می‌رسد برای حفظ ازدواج موفق و شاد مهم تلقی می‌شود، کیفیت رابطه زناشویی^۴ است (کارول^۵ و همکاران، ۲۰۰۵). کیفیت رابطه زناشویی ابعاد مختلفی دارد، شامل سازگاری، رضایت، شادی، پایداری و متعهد بودن (تروکسل^۶، ۲۰۰۶).

اهمیت پژوهش درباره‌ی دلایل تغییرات در کیفیت رابطه زناشویی مسئله‌ای است که مجموعه‌ای از عوامل می‌تواند در آن دخالت داشته باشد (بردبوری و همکاران، ۲۰۰۰). به دلیل ویژگی‌های فرهنگی ایران، رابطه فرزندان با والدین از اهمیت فراوانی برخوردار است. رابطه با خانواده اصلی پس از ازدواج هم ادامه‌دار است و باعث برقراری رابطه نزدیک زوجین با خانواده همسر می‌شود. بنابراین کیفیت رابطه با خانواده همسر یکی از عوامل اثرگذار در پایداری ازدواج است. این رابطه باعث حفظ بهداشت روانی، وجود تنوع در زندگی، رشد و بالندگی اجتماعی، وجود حمایت‌های خویشاوندان، اطمینان خاطر و سبک‌باری، استفاده از تجارب بزرگ‌ترها و برقراری تعادل در خانواده می‌شود و قطع این رابطه پیامدهایی مانند، افزایش پریشانی در خانواده همسران، ظهور علائم افسردگی، کم شدن حمایت‌های خویشاوندان، اخلال در تربیت اجتماعی و عاطفی فرزندان، ایجاد حس بدبینی در همسر و فرزندان به والدی که این رابطه را منع می‌کند، به دنبال دارد (ایمانی، ۱۳۸۸).

سرویز^۷ (۲۰۰۸) در نظریه مثلثی، درباره ارتباط و روابط سببی، روابط خانوادگی را رابطه سه‌گانه‌ای توصیف می‌کند که در آن دو نفر به دلیل رابطه متقابل با شخص ثالث در یک رابطه غیرارادی قرار دارند که شامل یک مرد، زنش و مادرش است. یک طرف این مثلث نشان‌دهنده رابطه مادرشوهر و عروس است که به عنوان مشکل‌سازترین عضو در این رابطه، هدف مطالعات قرار گرفته است. این رابطه برای بسیاری از زنان منبع مشکلات و نارضایتی است (مریل^۸، ۲۰۰۷). ادبیات گسترده درباره کیفیت رابطه عروس و مادرشوهر نشان می‌دهد که عوامل متعددی برای تعیین کیفیت رابطه مادرشوهر-عروس در تعامل هستند (ناناس و باسون^۹، ۲۰۱۷؛ به نقل از عباس‌پور، ۱۴۰۰). دهدست و همکاران (۱۳۹۵) معتقدند پذیرش تفاوت‌های فردی، نداشتن الزامات در رابطه، پذیرش ویژگی‌ها و تفاوت‌های خانواده همسر، یافتن شواهد مغایر با تعبیرهای شخصی، آگاهی از اهداف و ارزش‌های شخصی درباره فلسفه ازدواج، تمایز یافتگی هیجانی از خانواده همسر، همدلی، مهارت گفت‌وگو و حل مسئله، افزایش کیفیت رابطه با همسر، تمایز یافتگی مالی از خانواده همسر، صبر، توکل، رضایت و تسلیم به خداوند، معنایابی در مشکلات، ارتباط با خانواده و بازتعریف شفاف مرزهای خانوادگی از راهبردهای مقابله‌ای افزایش سازگاری با خانواده همسر هستند.

تحقیقات نشان داده‌اند که دستیابی افراد در بزرگسالی به رشد عاطفی و کیفیت در روابط بین‌فردی، تحت تأثیر تجارب عاطفی آن‌ها در خانواده اصلی است (اسکورون و همکاران، ۲۰۰۹). بوئن^{۱۰} (۱۹۷۸) در تلاش برای توصیف الگوهای روابط صمیمی افراد و ارتباط آن با تجارب کسب‌شده در خانواده اصلی، مفهوم

تمایزیافتگی^{۱۱} را به کار برد. تمایزیافتگی به توانایی فرد در به وجود آوردن برابری بین فرایندهای ذهنی و فرایندهای احساسی در سطح درون فردی و همچنین ایجاد تساوی و تعادل بین حفظ استقلال، در عین تجربه صمیمیت و نزدیکی در سطح میان فردی تعریف می‌شود (چونگ و گیل^{۱۲}، ۲۰۰۶). یافته‌های اسکورون^{۱۳} (۲۰۰۰) نشان داد که تمایزیافتگی زیاد، کیفیت بهتر روابط زناشویی را پیش‌بینی خواهد کرد. نتایج بعضی از پژوهش‌ها نشان داد که بین تمایزیافتگی و کیفیت روابط زناشویی همبستگی مثبت وجود دارد (مؤمنی‌پور، ۱۳۹۳).

همدلی زناشویی^{۱۴} بخش بنیادی در ساختار رابطه زناشویی به شمار می‌رود. همدلی توانایی احساسی و شناختی، حالت‌های روانی، عواطف، اندیشه‌ها، انگیزه‌های افراد و نحوه پاسخ‌دهی متناسب با آن هیجان‌ها توصیف می‌شود (کونراس^{۱۵} و همکاران، ۲۰۱۸). وقتی همدلی در روابط عاطفی زوجین بیشتر می‌شود، توانایی زوجین برای درک هرچه بیشتر احساسات و دنیای یکدیگر افزایش می‌یابد. همدلی به آن‌ها کمک می‌کند تا رویکرد آرام‌تری به حل مشکلات خود و روابط صمیمی‌شان در پیش بگیرند که این امر باعث می‌شود کیفیت رابطه زناشویی آن‌ها بهبود یابد (اولوآ^{۱۶} و همکاران، ۲۰۱۷). همدلی زناشویی اثر مستقیمی بر کیفیت رابطه زناشویی (کاوه فارسانی و ورثینگتون^{۱۷}، ۲۰۲۴) و صمیمیت زناشویی (منصوری و همکاران، ۱۴۰۲) دارد. در تعارض‌های زن با مادرشوهرش، همدلی همسر به عنوان یک عامل تسهیل‌کننده، می‌تواند تنش‌های ایجادشده را تسهیل کند. ریتنور و سولیز^{۱۸} (۲۰۰۹) رفتارهای حمایتی شوهر را به عنوان پیش‌بین کیفیت رابطه مادرشوهر-عروس می‌دانند.

زارعی (۱۳۹۱) نشان داد از بین عوامل اثرگذار در اختلاف‌های زناشویی، ۳۷ درصد از علت اختلاف‌های زناشویی به زن و شوهر ارتباط داشت و ۵۲ درصد علت اختلاف‌ها به دخالت خانواده شوهر در زندگی آن‌ها مربوط بود. بیشتر پژوهش‌هایی که تاکنون درباره رابطه عروس و مادرشوهر انجام شده این رابطه را در بافت منفی بررسی و نقد کرده‌اند (وسیم^{۱۹}، ۲۰۱۴). درحالی‌که یافته‌های به‌دست‌آمده پژوهش‌ها در همان بافت فرهنگی قابل تبیین است و هر فرهنگی هویت فرهنگی خاص خودش را دارد (رحیمی صادق و همکاران، ۱۳۹۸). در جوامع غربی، زوجین مستقل از خانواده اصلی‌شان زندگی می‌کنند و اگر خانواده‌ها دخالتی هم داشته باشند، در حد اندک است (فینگرمن^{۲۰} و همکاران، ۲۰۱۲؛ به نقل از عباس‌پور، ۱۴۰۰). داتا^{۲۱} و همکاران (۲۰۰۳) به این نتیجه رسیدند که اختلاف با خانواده همسر، مسئله‌ای اساسی در مشکلات زناشویی کشورهایی مثل چین، تایوان، ژاپن، کره و هند است که جمع‌گرا و متعصب به اصول فرهنگی اشتراکی در زندگی هستند. تعامل‌های آشفته زن و شوهر با خانواده همسر از دلایل ایجاد اختلاف‌های زناشویی است (قاسمی و همکاران، ۱۳۹۲). نقشی که این اختلاف‌ها دارند به اندازه‌ای است که در پژوهش‌های انجام‌شده جزء عوامل مهم پیش‌بینی‌کننده اختلاف‌های زناشویی محسوب می‌شوند؛ به گونه‌ای که وو^{۲۲} و همکاران (۲۰۱۰) نشان دادند زنان متأهل در کشور چین، اختلاف و تعارض با مادرشوهر را سومین عامل اضطراب‌زا در ازدواج نام می‌برند. پژوهش عباس‌پور و خجسته‌مهر (۱۳۹۳) نشان داد وابستگی روانی شوهر به خانواده اصلی‌اش یکی از پیش‌بینی‌های طلاق در زنان بود، درحالی‌که وابستگی روانی زن به خانواده اصلی‌اش و دخالت‌های خانواده همسرش از عوامل پیش‌بینی‌کننده طلاق در مردان بود. با افزایش سطح تمایزیافتگی و استقلال از خانواده اصلی، رضایت زناشویی افزایش می‌یابد (هاوس و مالی‌نکدورت^{۲۳}، ۱۹۸۸). مسئله دیگر این

است که میزان وابستگی شوهر به خانواده خود بیشتر از میزان وابستگی زن موجب بروز تعارض و اختلاف‌های زناشویی می‌شود.

یکی از نکات قابل توجه، جایگاه خانواده همسر و ارتباطات مستمر با آن‌هاست. مسائل نظری پژوهش حاضر از این جهت اهمیت دارد که کیفیت رابطه مادرشوهر-عروس در فرهنگ ایران بررسی شود، زیرا استفاده از یافته‌هایی که حاصل این پژوهش‌هاست می‌تواند آثار نارضایتی و هزینه‌های خانوادگی، مادی و روانی را که از این مشکلات و پدیده طلاق به وجود می‌آید کاهش دهد. باتوجه به این موضوع که تعارض رابطه مادرشوهر-عروس به عنوان یک آسیب پنهان منجر به تضعیف بنیان خانواده می‌شود (گوپالاکریشنان^{۲۴} و همکاران، ۲۰۲۳؛ سوروگلو و توتارل-کیسلاک^{۲۵}، ۲۰۲۳؛ تونکا و دورموس^{۲۶}، ۲۰۲۳؛ زهراکار^{۲۷} و همکاران، ۲۰۲۲) و کیفیت رابطه زن و شوهر را تحت‌الشعاع قرار می‌دهد و همچنین باتوجه به این مسئله که در این رابطه دوسویه، تغییر رفتار یکی از طرفین (مادرشوهر) مشکل و حتی ناممکن است، شناسایی عوامل ارتباطی زن و شوهر یا عوامل فردی و شخصیتی عروس، می‌تواند عامل بهبودی‌بخش روابط پرتنش احتمالی بین مادرشوهر-عروس باشد. لذا باتوجه به فقدان پژوهش‌هایی در فرهنگ ایران، پژوهش حاضر در پی پاسخ به این پرسش است که آیا متغیرهای تمایزیافتگی و همدلی می‌تواند کیفیت رابطه مادرشوهر-عروس و کیفیت رابطه زناشویی را تعدیل کند؟

روش

روش پژوهش حاضر توصیفی از نوع همبستگی است. جامعه آماری این پژوهش تمامی زنان متأهل شهر اهواز بودند که از این جامعه، ۲۴۰ زن متأهل که واجد شرایط و مایل به شرکت در پژوهش بودند، به روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند. از این تعداد، ۳۰ نفر به دلیل اینکه ابزارهای پژوهش را به صورت ناقص پاسخ دادند، از فرایند پژوهش حذف شدند و نمونه نهایی به ۲۱۰ نفر تقلیل یافت. ملاک‌های ورود برای اعضای نمونه شامل داشتن سن ۲۰ تا ۵۰ سال، تجربه حداقل شش ماه زندگی مشترک، داشتن مدرک تحصیلی حداقل دیپلم و رضایت کامل و آگاهانه برای حضور در پژوهش و ملاک خروج از پژوهش، پاسخ ندادن یا تکمیل نامناسب ابزارهای پژوهش بود.

ابزار پژوهش

مقیاس تمایزیافتگی^{۲۸} (DSI-R): مقیاس تمایزیافتگی که توسط اسکورون و فریدلندر^{۲۹} (۱۹۹۸) برای سنجش تمایزیافتگی ساخته شد. این مقیاس ۴۵ ماده دارد که با مقیاس شش‌درجه‌ای لیکرت، از ۱ (به هیچ وجه درباره من صادق نیست) تا ۶ (کاملاً درباره من صادق است) نمره‌گذاری می‌شود. نمره بالاتر به معنای تمایزیافتگی بیشتر و نمره پایین‌تر به معنای عدم تمایزیافتگی است. مقیاس حاضر شامل چهار خرده‌آزمون واکنش هیجانی، جدایی هیجانی، آمیختگی با دیگران و موقعیت من است. اسکورون و فریدلندر (۱۹۹۸)، همبستگی درونی پرسش‌ها را با آلفای کرونباخ برای مقیاس و خرده‌آزمون‌های آن به ترتیب کل مقیاس ۰/۸۸، واکنش هیجانی ۰/۸۳، جدایی هیجانی ۰/۸۰، آمیختگی با دیگران ۰/۸۲ و موقعیت من ۰/۸۰ گزارش

کردند. پایایی مقیاس در ایران به ترتیب برای کل مقیاس ۰/۷۲، واکنش هیجانی ۰/۸۱، جدایی هیجانی ۰/۷۶، آمیختگی با دیگران ۰/۷۹ و موقعیت من ۰/۶۴ گزارش شده است (نجف‌لویی، ۱۳۸۵). روایی سازه این مقیاس با استفاده از روش تحلیل عامل اکتشافی تأیید شد (آزادی و ناهیدپور، ۱۳۹۵). همچنین آلفای کرونباخ در پژوهش حاضر برای این مقیاس ۰/۸۷ گزارش می‌شود.

مقیاس کیفیت رابطه مادرشوهر و عروس (QMDRS)^{۳۰}: مقیاس کیفیت رابطه مادرشوهر و عروس یک مقیاس ۳۲ ماده‌ای است که برای سنجش کیفیت رابطه مادرشوهر-عروس توسط عباس‌پور (۱۴۰۰) ساخته شده است. این مقیاس چهار بعد رابطه مادرشوهر-عروس را که شامل محبت و همدلی، کنترل، ارتباط و دخالت است، در طیف مختلف لیکرت ۵ درجه‌ای، از نمره ۱ (کاملاً مخالفم) تا ۵ (کاملاً موافقم) می‌سنجد. در این مقیاس، علاوه بر چهار نمره مربوط به ابعاد کیفیت رابطه مادرشوهر-عروس (محبت و همدلی، کنترل، ارتباط و دخالت) یک نمره کل با حداقل ۳۲ و حداکثر ۱۶۰ برای هر آزمودنی محاسبه می‌شود. نمره بالا در این مقیاس نشانه کیفیت خوب رابطه مادرشوهر-عروس است. در پژوهش عباس‌پور (۱۴۰۰) روایی همگرای مقیاس کیفیت رابطه‌ی مادرشوهر و عروس از طریق همبسته کردن این مقیاس و عوامل آن با مقیاس صمیمیت اجتماعی میلر^{۳۱} (۱۹۸۲) معنادار بود (از ۰/۲۰ تا ۰/۴۶) و همسانی درونی مقیاس کیفیت مادرشوهر و عروس و چهار عامل محبت و همدلی، کنترل، ارتباط و دخالت بر اساس آلفای کرونباخ به ترتیب ۰/۶۸، ۰/۶۲، ۰/۷۲، ۰/۷۸ و ۰/۹۰ محاسبه شد. پایایی کیفیت رابطه مادرشوهر-عروس در پژوهش حاضر با استفاده از آلفای کرونباخ ۰/۷۳ گزارش شده است.

مقیاس صفات همدلی باتسون^{۳۲} (BEA): مقیاس ۸ ماده‌ای همدلی زناشویی باتسون^{۳۳} (باتسون و همکاران، ۱۹۸۳؛ به نقل از کاوه فارسانی، ۱۳۹۹) ساخته شد. این مقیاس فهرستی همدلانه مانند همدردی کردن و نگران بودن را شامل می‌شود. آزمودنی احساسات همدلانه‌ی فعلی خود را به همسرش در یک طیف درجه‌بندی به روش لیکرت، در دامنه‌ای از ۱ (اصلاً) تا ۶ (خیلی شدید) گزارش می‌دهد. حداقل و حداکثر نمره این مقیاس به ترتیب صفر تا ۴۰ است. نمره پایین‌تر در این مقیاس نشان‌دهنده همدلی زناشویی کمتر و نمره بالاتر نشان‌دهنده همدلی زناشویی بیشتر است. ضریب آلفای کرونباخ درباره این ابزار در حدود ۰/۷۹ تا ۰/۹۵ محاسبه شده است (بک^{۳۴}، ۲۰۰۵). کوک^{۳۵}، (۲۰۰۸) پایایی این پرسش‌نامه را با روش همسانی درونی (آلفای کرونباخ) در دامنه‌ای بین ۰/۸۷ تا ۰/۹۲ گزارش کرده است. در پژوهش خجسته‌مهر و همکاران (۱۳۸۸) ضریب پایایی این مقیاس با استفاده از روش آلفای کرونباخ ۰/۸۰ محاسبه شد. همچنین خجسته‌مهر و همکاران (۱۳۸۸)، با استفاده از مقیاس صمیمیت (واکر و تامپسون^{۳۶}، ۱۹۸۳)، ضریب روایی سازه مقیاس همدلی باتسون را ۰/۵۹ گزارش کردند. در پژوهش حاضر پایایی مربوط به مقیاس همدلی زناشویی ۰/۹۰ گزارش شده است.

مقیاس کیفیت روابط زناشویی^{۳۷} (MMQ): مقیاس کیفیت زناشویی را اولین بار (پری، ۲۰۰۴؛ به نقل از خجسته‌مهر و همکاران، ۱۳۹۱) طراحی کرد. این مقیاس برای سنجش کیفیت زناشویی به کار می‌رود و شامل ۹ گویه و پنج زیرمقیاس رضایت از ازدواج، سپری کردن زمان با یکدیگر، مدیریت اختلاف، پیش‌بینی احتمال جدایی و فراوانی تعارض است. این مقیاس در طیف لیکرت با گزینه‌های گوناگون ۵، ۶ و ۷ درجه‌ای

اندازه‌گیری می‌شود. حداقل و حداکثر نمره این مقیاس به ترتیب ۹ و ۵۱ است که نمره بالاتر بیان‌کننده کیفیت رابطه زناشویی بیشتر و نمره پایین‌تر نشانه کیفیت رابطه زناشویی کمتر است. پری (۲۰۰۴؛ به نقل از خجسته‌مهر و همکاران، ۱۳۹۱) پایایی مقیاس حاضر را با روش آلفای کرونباخ ۰/۶۱ گزارش کرد. در پژوهش خجسته‌مهر و همکاران (۱۳۹۱) پایایی مقیاس کیفیت روابط زناشویی از طریق آلفای کرونباخ ۰/۸۵ گزارش شد و برای تعیین میزان روایی این مقیاس نیز همبستگی آن با پرسش‌نامه کیفیت ازدواج ۰/۸۶ بود. در پژوهش حاضر، پایایی مقیاس کیفیت رابطه زناشویی با استفاده از آلفای کرونباخ ۰/۸۴ به دست آمده است. در این پژوهش از شاخص‌های آمار توصیفی مانند میانگین و انحراف معیار و همچنین از همبستگی ساده و رگرسیون خطی چندگانه استفاده شد. برای تحلیل داده‌های پژوهش نیز از نرم‌افزار SPSS/۲۲ استفاده شد.

بیان یافته‌ها

در جدول شماره ۱ شاخص‌های توصیفی مربوط به متغیرهای پژوهش آمده است.

جدول ۱: میانگین، انحراف معیار، کمترین و بیشترین نمره‌ی متغیرهای پژوهش

متغیرها	میانگین	انحراف معیار	کمترین نمره	بیشترین نمره
کیفیت رابطه مادرشوهر-عروس	۱۱۹/۷۱	۲۳/۷۹	۴۹	۱۵۹
تمایز یافتگی	۱۷۷/۹۴	۲۲/۵۷	۱۱۴	۲۴۳
همدلی زناشویی	۳۶/۶۸	۹/۵۶	۹	۴۸
کیفیت رابطه زناشویی	۳۳/۷۰	۵/۹۱	۱۳	۴۲

جدول شماره ۲ با استفاده از آزمون معناداری همبستگی پیرسون نشان می‌دهد بین تمایز یافتگی، همدلی زناشویی و کیفیت رابطه مادرشوهر-عروس با کیفیت رابطه زناشویی رابطه مثبت معنادار وجود دارد.

جدول ۲: ضریب همبستگی بین متغیرهای پیش‌بین و متغیر ملاک

متغیرهای پژوهش	۱	۲	۳	۴
کیفیت رابطه مادرشوهر-عروس	۱	۰/۲۵**	۰/۴۳**	۰/۴۶**
تمایز یافتگی	-	۱	۰/۱۷*	۰/۲۲**
همدلی زناشویی	-	-	۱	۰/۷۲**
کیفیت رابطه زناشویی	-	-	-	۱

** ($p < 0.01$) * ($p < 0.05$)

برای بررسی نقش تعدیل‌کننده همدلی زناشویی و تمایز یافتگی در رابطه بین کیفیت رابطه مادرشوهر-عروس و کیفیت رابطه زناشویی از تحلیل رگرسیون خطی چندگانه استفاده شد. نتایج جدول شماره ۳ نشان می‌دهد تعامل کیفیت رابطه مادرشوهر-عروس و همدلی زناشویی میزان واریانس کیفیت رابطه زناشویی را از ۰/۵۵ به ۰/۵۶ افزایش داده است. ضرایب رگرسیون مربوط به تعامل این سه متغیر ($\beta = -0.183$) نشان می‌دهد که این افزایش از لحاظ آماری معنادار است. بنابراین همدلی تعدیل‌کننده کیفیت رابطه مادرشوهر-عروس و کیفیت رابطه زناشویی است.

جدول ۳: نتایج تحلیل رگرسیون نقش تعدیلگر همدلی در رابطه بین کیفیت رابطه مادرشوهر - عروس و کیفیت رابطه زناشویی

ضرایب رگرسیون			F P	RS	MR	متغیرها
۳	۲	۱				
		$\beta = ۰/۴۶$	F=۷۵/۵۷	۰/۲۱	۰/۴۶	کیفیت رابطه مادرشوهر - عروس
		$t = ۸/۶۹$				
		$p < ۰/۰۰۱$				
	$\beta = ۰/۶۵$	$\beta = ۰/۱۸$	F=۱۷۳/۱۶	۰/۵۵	۰/۷۴	همدلی زناشویی
	$t = ۱۴/۶۴$	$t = ۴/۰۸$				
	$p < ۰/۰۰۱$	$p < ۰/۰۰۱$				
$\beta = -۰/۸۳$	$\beta = ۱/۱۹$	$\beta = ۰/۶۰$	F=۱۲۲/۲۹	۰/۵۶	۰/۷۵	کیفیت رابطه مادرشوهر-عروس × همدلی
$t = -۳/۱۴$	$t = ۶/۶۵$	$t = ۴/۲۶$				
$p < ۰/۰۰۲$	$p < ۰/۰۰۱$	$p < ۰/۰۰۱$				

جدول شماره ۴ نشان می‌دهد تعامل کیفیت تمایز یافتگی و رابطه مادرشوهر - عروس میزان واریانس تبیین شده کیفیت رابطه زناشویی را تغییر نداده است (از ۰/۲۳ به ۰/۲۳). ضرایب رگرسیون مربوط به تعامل این سه متغیر ($\beta = -۰/۲۸$) و ($p > ۰/۵۹$) نشان می‌دهد که این افزایش از لحاظ آماری معنادار نیست. بنابراین تمایز یافتگی، تعدیل کننده کیفیت رابطه مادرشوهر-عروس و کیفیت رابطه زناشویی نیست.

جدول ۴: نتایج تحلیل رگرسیون نقش تعدیلگر تمایز یافتگی در رابطه‌ی بین کیفیت رابطه مادرشوهر - عروس و کیفیت رابطه زناشویی

ضرایب رگرسیون			F P	RS	MR	متغیرها
۳	۲	۱				
		$\beta = ۰/۴۶$	F=۷۵/۵۸	۰/۲۱	۰/۴۶	کیفیت رابطه مادرشوهر - عروس
		$t = ۸/۶۹$				
		$p < ۰/۰۰۱$				
	$\beta = ۰/۱۶$	$\beta = ۰/۴۳$	F=۴۳/۱۲	۰/۲۳	۰/۴۸	تمایز یافتگی
	$t = ۲/۹۴$	$t = ۸/۰۲$				
	$p < ۰/۰۰۴$	$p < ۰/۰۰۱$				
$\beta = -۰/۲۸$	$\beta = ۰/۲۹$	$\beta = ۰/۶۴$	F=۲۸/۷۷	۰/۲۳	۰/۴۹	کیفیت رابطه مادرشوهر - عروس × تمایز یافتگی
$t = -۰/۵۴$	$t = ۱/۱۳$	$t = ۱/۶۱$				
$p > ۰/۵۹$	$p > ۰/۲۶$	$p > ۰/۱۱$				

بحث و نتیجه گیری

پژوهش حاضر با هدف بررسی نقش تعدیل کننده تمایز یافتگی و همدلی زناشویی در رابطه بین کیفیت رابطه مادرشوهر - عروس و کیفیت رابطه زناشویی انجام شد. همدلی زناشویی کیفیت رابطه عروس و مادر

شوهر و کیفیت رابطه زناشویی را تعدیل می‌کند؛ درحالی‌که تمایز یافتگی تعدیل‌کننده رابطه بین کیفیت رابطه مادرشوهر- عروس و کیفیت رابطه زناشویی نیست. براین‌ت ۲۸ و همکاران (۲۰۰۱) معتقدند یکی از اصلی‌ترین وظایف همسران در آغاز زندگی مشترک، ایجاد پیوندی است که مرزهای صحیح و مناسب بین زندگی مشترک جدید و خانواده اصلی را برقرار کند. در صورتی‌که این پیوند مناسب ایجاد نشود، تعارض و تنش با خانواده همسر باعث تهدید کیفیت رابطه زناشویی می‌شود. همچنین ایجاد رابطه‌ای که تعادل را در رابطه مادرشوهر-عروس برقرار کند، از سخت‌ترین تکالیفی است که زوجین بر عهده دارند. در مواقع تعارض، مادرشوهر انتظار دارد که پسرش طرف او را بگیرد و وقتی پسرش به همسر خود وفادار می‌ماند، مادر آسیب می‌بیند (ریتنور و سولیز، ۲۰۰۹). چنین نارضایتی‌های می‌تواند در روابط مادرشوهر-عروس خود را به شکل تعارض نشان دهد و دامنه آسیب افزایش یابد. همدلی در روابط زناشویی باعث می‌شود توانایی زوجین برای درک هر چه بیشتر احساسات و دنیای یکدیگر افزایش یابد. در این موقعیت اگر شوهر با زنش همدلی کند، احتمالاً رویکرد آرام‌تری برای حل مشکل در پیش می‌گیرند (آلوا و همکاران، ۲۰۱۷). همدلی شوهر با تجربه‌های درونی همسرش می‌تواند شدت مواجهه و تعارض عروس با مادرشوهر را کاهش دهد. گاهی مواقع تلاش میانجی‌کننده (شوهر) برای ترمیم آسیب وارد شده به عروس از جانب مادرشوهر باعث آسیب مجدد می‌شود (ژائو و ران^{۳۹}، ۲۰۲۲). بنابراین در موقعیتی که هیجان‌های عروس توسط مادرشوهرش برانگیخته می‌شود، اگر شوهر به رفتارهای مادرش اسنادهای مثبت دهد، احتمالاً تعارض رابطه زناشویی کمتر نخواهد شد. همدلی زناشویی می‌تواند آسیب‌های ناشی از تعارض مادرشوهر-عروس را تعدیل کند. راهبردهای مثل مقابله‌به‌مثل، لجاجتی، سکوت و بی‌تفاوتی منجر به تجربه احساس سرخوردگی و ناکامی نارضایتی زناشویی، نارضایتی رابطه‌ای و آشفتگی هیجانی بیشتر در عروس می‌شود (زهراکار و همکاران، ۲۰۲۲). همدلی شوهر با احساسات همسرش باعث ترغیب ابرازگری هیجانی می‌شود و بنابراین شدت این تجربه‌های هیجانی کمتر شود. این فرایند جنبه متقابلی نیز دارد، زیرا اگر پسر با مادرش روابط مثبتی را در پیش بگیرد و مادرشوهر با پسرش رابطه صمیمانه‌ای داشته باشد، احتمالاً مادرشوهر رابطه صمیمانه‌تری با عروسش خواهد داشت (وولی و گریف^{۴۰}، ۲۰۱۹). این چرخه ارتباطی می‌تواند باعث افزایش کیفیت رابطه زناشویی شود.

پژوهش‌های بسیاری نشان داده‌اند که تمایز یافتگی با کیفیت رابطه زناشویی رابطه دارد (کاظمیان مقدم و همکاران، ۱۳۹۵؛ استاپلی و ماردوک^{۴۱}، ۲۰۲۰؛ ایسیک^{۴۲} و همکاران، ۲۰۲۰). وقتی که تمایز یافتگی در رابطه زناشویی بالا باشد، استرس تنش کاهش می‌یابد و در نهایت سازگاری افزایش و باعث برخورد مناسب‌تر زوج با مشکلات و تعارض‌ها می‌شود. از جهتی دیگر، زوج‌هایی که تمایز یافتگی کمتری دارند، معمولاً در مواقع بروز تعارض‌ها از اجتناب بیشتری استفاده می‌کنند و همین موجب از بین رفتن تعادل بین باهم بودن و استقلال آن‌ها می‌شود (لیکانی^{۴۳}، ۲۰۱۳). عروس‌هایی که تمایز یافتگی بالایی دارد، توانایی تمیز احساسات و افکاری را دارند که در زمان تعارض با مادرشوهر تجربه می‌کنند. توانایی کنترل احساسات شدید می‌تواند تأثیرات منفی آن را بر رابطه زناشویی کاهش دهد. اما نتایج این پژوهش نشان داد که تمایز یافتگی تعدیل‌کننده رابطه بین کیفیت رابطه مادرشوهر - عروس و کیفیت رابطه زناشویی نیست. نتایج بعضی پژوهش‌ها (تیم و کیلی^{۴۴}، ۲۰۱۱؛ پاتریک^{۴۵} و همکاران، ۲۰۰۷؛ به نقل از لمپیز^{۴۶}، ۲۰۱۶) نیز نشان می‌دهد تمایز یافتگی به‌تنهایی نمی‌تواند تأثیر مستقیمی بر کیفیت رابطه زناشویی داشته باشد. پارادایم خطی روان‌درمانی مشکلات افراد و

زوجین را ناشی از محتوای افکار می‌داند و معتقد است افکار و هیجان‌ها باعث شکل‌گیری اختلالات می‌شوند. طبق این پارادایم، در مواقع تعارض، پریشانی و کاهش این پریشانی بر عهده عروس است. اما در پارادایم سیستمی، الگوهای تعاملی مورد توجه قرار می‌گیرد (گلدنبرگ^{۴۷} و همکاران، ۲۰۱۶). در بیشتر مواقع (۸۴ درصد) مادرشوهرها در مواجهه با عروس خود، سبک رقابتی را در پیش می‌گیرد و عروس نیز در موارد کمتری (۴۱ درصد) دست به تقابل می‌زند (پاسپیتانیگروم^{۴۸} و همکاران، ۲۰۲۳). در این الگوی تعاملی، احتمال کمی دارد که مادرشوهر و عروس راهبردهای مسئله‌مدار را دنبال کنند (پاسپیتانیگروم و همکاران، ۲۰۲۳). بنابراین به‌رغم اینکه تمایز یافتگی با کیفیت رابطه زناشویی رابطه مثبتی دارد، پیچیدگی‌های رابطه مادرشوهر - عروس به حدی است که تمایز یافتگی به عنوان یک قابلیت فردی به‌تنهایی نمی‌تواند نقش تعدیل‌کننده‌ای داشته باشد.

بر اساس نتایج به‌دست‌آمده در این پژوهش، تعاملات زوجی در مواجهه با تعارض‌های مادرشوهر و عروس نقش برجسته‌ای دارند. همدلی شوهر به عنوان یک عامل تسهیل‌کننده باعث کاهش تنش بین همسر و خانواده‌اش می‌شود. به‌رغم اهمیت تمایز یافتگی به عنوان یک عامل مرتبط با این نوع تنش، تأکید درمانگران به مشاوره‌های زوجی می‌تواند اثربخش‌تر از تقویت ظرفیت‌های فردی باشد.

از محدودیت‌های پژوهش حاضر می‌توان به استفاده از نمونه‌گیری در دسترس اشاره کرد. همچنین نمونه مورد بررسی فقط زنان متأهل شهر اهواز بودند. بنابراین در تعمیم یافته‌های پژوهش حاضر به دیگر جوامع و فرهنگ باید جانب احتیاط را مدنظر قرار داد. زمان اجرای این پژوهش در زمستان ۱۴۰۰، در دوره‌ی همه‌گیری ویروس کرونا بود. احتمال اثرپذیری پاسخ‌گویی نمونه پژوهش از شرایط خاص این دوره زمانی، از دیگر محدودیت‌های این پژوهش بود. از طرف دیگر، یافته‌های این پژوهش صرفاً از دیدگاه عروس بوده است. بنابراین پیشنهاد می‌شود تعارض‌های مادرشوهر و عروس از دیدگاه مادرشوهر نیز بررسی شود.

سپاس‌گزاری

این مطالعه مستخرج از پایان‌نامه کارشناسی ارشد مشاوره خانواده دانشگاه شهید چمران اهواز است. بدین وسیله از حمایت مالی معاونت پژوهش و فناوری دانشگاه شهید چمران اهواز در قالب پژوهانه تشکر می‌شود. همچنین از تمامی افرادی که در تکمیل ابزارهای پژوهش همکاری داشته‌اند، کمال تشکر را داریم.

پی‌نوشت‌ها

1. Nargiso
2. Kiersz
3. Karney & Bradbury
4. The Quality of the Marital Relationship
5. Carroll
6. Troxel
7. Serewicz
8. Merile
9. Nghanase & Basson
26. Tunca & Durmuş
27. Zaharakar
28. Differentiation of Self Inventory-Revised
29. Skowron & Friedlander
30. Quality of Mother-in-law and Daughter-in-Law Relationship Scale
31. Miller
32. Batson Empathy Adjective
33. Batson
34. Beck

10. Bowen	35. Perry
11. Differentiation	36. Walker & Thompson
12. Chung & Gale	37. Measure Marital Quality
13. Skowron	38. Bryant
14. Marital Empathy	39. Zhao & Ran
15. Konrath	40. Woolley & Greif
16. Ulloa	41. Stapley & Murdock
17. KavehFarsani & Worthington	42. Isik
18. Rittenour & Soliz	43. Likcani
19. Vasim	44. Timm & Keiley
20. Fingerman	45. Patrick
21. Datta	46. Lampis
22. Wu	47. Goldenberg
23. Haws & Mallinckrodt	48. Puspitaningrum
24. Gopalakrishnan	
25. Cevheroğlu & Tutarel-Kışlak	

References

- Abbaspour, Z. & Khojasteh Mehr, R. (2014). *Identifying the Reasons for Women Divorce in Ethnic Groups of Ahvaz*. The 1st National Congress of Family Psychology is a Step in Drawing Desired Family Model, Ahvaz, Iran [in Persian].
- Abbaspour, Z. (2021). Development and Validation of Quality of Mother and Daughter-in-Law's Relationship Scale, *Counseling Research & Developments*, 20(77), 141-160 [in Persian].
- Azadi, SH., & Nahidpoor, F. (2017). Prediction Daughter's Differentiation via Mother's Differentiation: An Investigation of Intergenerational Transmission, *Journal of Woman & Society*, 7(4), 125-136 [in Persian].
- Bowen, M. (1978). *Family Therapy in Clinical Practice*. New York: Aronson.
- Bradbury, T. N., Fincham, F. D. & Beach, S. R. (2000). Research on the Nature and Determinants of Marital Satisfaction: A Decade in Review. *Journal of Marriage and Family*, 62(4), 964-980.
- Bryant, C. M., Conger, R. D., & Meehan, J. M. (2001). The Influence of In-Laws on Change in Marital Success. *Journal of Marriage and Family*, 63(3), 614-626.
- Carroll, J. S., Knapp, S. J., & Holman, T. B. (2005). Theorizing about Marriage. *Sourcebook of Family Theory and Research*, 263-288.
- Cevheroğlu, B. A., & Tutarel-Kışlak, Ş. (2023). Spouse and Mother-In-Law Rejection and Marital Adjustment of Turkish Women with Child and Adult Marriage. *Journal of Social and Personal Relationships*, 40(5), 1554-1578.
- Dehdast, K., Kazemian, S., & Bagheri, S. (2017). Explaining the Conceptual Model in the Process of Adjustment to the Spouse's Family. *Journal of Educational Culture for Women and Families*, 11(37), 49-75 [in Persian].
- Ghasemi, S., Etemadi, O. & Ahmadi, S., A. (2013). The Effectiveness of Cognitive-Behavioral Group Therapy on Reduction of Negative Emotions towards Family in

- Law and Marital Satisfaction, *Journal of Family Counseling & Psychotherapy*, 2(4), 485-499 [in Persian].
- Goldenberg, H., Stanton, M., & Goldenberg, I. (2016). *Family Therapy: An Overview*. Cengage Learning.
- Gopalakrishnan, L., Acharya, B., Puri, M., & Diamond-Smith, N. (2023). A Longitudinal Study of the Role of Spousal Relationship Quality and Mother-In-Law Relationship Quality on Women's Depression in Rural Nepal. *SSM-Mental Health*, 3, 100193.
- Haws, W. A., & Mallinckrodt, B. (1998). Separation-Individuation from Family of Origin and Marital Adjustment of Recently Married Couples. *American Journal of Family Therapy*, 26(4), 293-306.
- Imani, M. (2009). *Relationship with the Spouse's Family*. Payamresan Publications: Tehran.
- Işık, E., Özbiler, Ş., Schweer-Collins, M. L., & Rodríguez-González, M. (2020). Differentiation of Self Predicts Life Satisfaction Through Marital Adjustment. *The American Journal of Family Therapy*, 48(3), 235-249.
- Karney, B. R. & Bradbury, T. N. (2020). Research on Marital Satisfaction and Stability in the 2010s: Challenging Conventional Wisdom. *Journal of Marriage and Family*, 82(1), 100-116.
- KavehFarsani, Z. & Worthington Jr, E. L. (2024). Direct Effects of Marital Empathy, Body Image, and Perceived Social Support on Quality of Life of Married Women with Breast Cancer and the Mediating Role of Perceived Marital Quality. *Iranian Journal of Psychiatry*, 19(1), 70.
- Kavehfarsani, Z. (2021). Evaluating the Model Investigating the Relationship between Apology and the Marital Relationships Quality: The Mediating of Marital Empathy and Emotional Forgiveness, *Journal of Applied Counseling*, 10(2), 51-72. [in Persian].
- Kazemian Moghaddam, K., Mehrabizadeh Honarmand, M., Kiamanesh, A., & Hosseiniyan, S. (2017). The Role of Differentiation, Meaningfulness in Life and Forgiveness in Predicting Marital Satisfaction, *Journal of Family Psychology*, 3(2), 71-82 [in Persian].
- Khojasteh Mehr, R., Koraei, A., & Abbaspour, Z. (2010a). Evaluation of Psychometric Properties of the Transgression-Related Interpersonal Motivations Inventory, *Journal of Research in Behavioural Sciences*, 8(1), 1-10 [in Persian].
- Khojasteh Mehr, R., Koraei, A. & Rajabi, G. (2010b). A Study of a Proposed Model for Some Precedents and Outcomes of Forgiveness in Marriage, *Modern Psychological Research*, 4(16), 155-184 [in Persian].
- Khojasteh-Mehr, R., Faramarzi, S. & Rajabi, G. (2012). The Role of Equity Perception in Marital Quality in Married Employees in Ahvaz Organizations, *Quarterly Journal of Psychological Studies*, 8(1), 31-50 [in Persian].
- Kiersz, A. (2017). Here's When You're Probably Getting Married. *Business Insider*. Retrieved from <https://www.businessinsider.com/marriage-probability-by-age-2017-2>.
- Konrath, S., Meier, B. P., & Bushman, B. J. (2018). Development and Validation of the Single Item Trait Empathy Scale (SITES). *Journal of Research in Personality*, 73, 111-122.

- Lampis, J. (2016). Does Partners' Differentiation of Self Predict Dyadic Adjustment? *Journal of Family Therapy*, 38(3), 303-318.
- Likcani, A. (2013). *Differentiation and Intimate Partner Violence*. Kansas State University.
- Mansouri, Z., Bagheri, F., Dortaj, F., & Abolmaali Alhoseini, K. (2023). Evaluation of the Predictive Model of Marital Intimacy Based on Attachment Styles with the Mediation of Love, Empathy, and Passion Styles in Married College Students of Islamic Azad University, Gachsaran Branch, Who Are Married. *Journal of Applied Psychological Research*, 14(1), 179-194. [in Persian].
- Merrill, D. M. (2007). *Mothers-In-Law and Daughters-In-Law: Understanding the Relationship and What Makes Them Friends or Foe*. Greenwood Publishing Group.
- Momenipour, M. (2013). Investigating the Relationship between Marital Relationship Quality and Differentiation Components in Married Female Teachers in Tehran. The First National Congress of Family Psychology A Step in Drawing the Desired Family Model, Ahvaz, Iran. [in Persian].
- Najaf-Loui, F. (2006). The Role of Self-Differentiation in Marital Relationships. *Journal of New Educational Thoughts*, 2(3, 4), 37-28. [in Persian].
- Nakonezny, P. A., & Denton, W. H. (2008). Marital Relationships: A Social Exchange Theory Perspective. *The American Journal of Family Therapy*, 36(5), 402-412.
- Nargiso, J. E., Becker, S. J., Wolff, J. C., Uhl, K. M., Simon, V., Spirito, A., & Prinstein, M. J. (2012). Psychological, Peer, and Family Influences on Smoking among an Adolescent Psychiatric Sample. *Journal of Substance Abuse Treatment*, 42(3), 310-318.
- Puspitaningrum, D., Mustika, D. N., Setyawati, D., Latifah, H. & Rahmayani, A. A. (2023, April). The Importance of Mother-in-law in Mental Health of Infertile Women During Fertility Treatment Period. In 1st Lawang Sewu International Symposium 2022 on Health Sciences (LSISHS 2022) (pp. 29-39). Atlantis Press.
- Rahimisadegh, Z., Sohrabi, F., Borjali, A., Falsafinejad, M. & Moatamedi, A. (2019). Designing and Validation of Life Skills Training Program (Self-Awareness Skills, Coping with Stress and Empathy) Based on Islamic Culture in Divorced Women. *Counseling Research & Developments*, 18(71), 157-179 [in Persian].
- Rittenour, C., & Soliz, J. (2009). Communicative and Relational Dimensions of Shared Family Identity and Relational Intentions in Mother-In-Law/Daughter-In-Law Relationships: Developing a Conceptual Model for Mother-In-Law/Daughter-In-Law Research. *Western Journal of Communication*, 73(1), 67-90.
- Serewicz, M. C. (2008). Toward a Triangular Theory of the Communication and Relationships of In-Laws: Theoretical Proposal and Social Relations Analysis of Relational Satisfaction and Private Disclosure in In-Law Triads. *Journal of Family Communication*, 8(4), 264-292.
- Skowron, E. A. (2000). The Role of Differentiation of Self in Marital Adjustment. *Journal of Counseling Psychology*, 47(2), 229-242.
- Skowron, E. A. & Friedlander, M. L. (1998). The Differentiation of Self Inventory: Development and Initial Validation. *Journal of Counseling Psychology*, 45(3), 235-251.

- Skowron, E. A., Stanley, K. L., & Shapiro, M. D. (2009). A Longitudinal Perspective on Differentiation of Self, Interpersonal and Psychological Well-Being in Young Adulthood. *Contemporary Family Therapy*, 31(1), 3-18.
- Stapley, L. A., & Murdock, N. L. (2020). Leisure in Romantic Relationships: An Avenue for Differentiation of Self. *Personal Relationships*, 27(1), 76-101.
- Troxel, W. M. (2006). *Marital Quality, Communal Strength, and Physical Health* (Doctoral Dissertation, University of Pittsburgh).
- Tunca, A., & Durmuş, E. (2023). An Investigation of Mother-In-Law's Role in the Family System in Turkish Culture: A Phenomenological Study. *Current Psychology*, 1-17.
- Ulloa, E. C., Hammett, J. F., Meda, N. A., & Rubalcaba, S. J. (2017). Empathy and Romantic Relationship Quality among Cohabiting Couples: An Actor-Partner Interdependence Model. *The Family Journal*, 25(3), 208-214.
- Wasim, F. (2014). *South Asian American Daughter-In-Law/Mother-In-Law Relationships, Cultural Values Conflict, and Help-Seeking for Domestic Violence*. Oklahoma State University.
- Woolley, M. E. & Greif, G. L. (2019). Mother-In-Law Reports of Closeness to Daughter-In-Law: The Determinant Triangle with the Son and Husband. *Social Work*, 64(1), 73-82.
- Wu, T. F., Yeh, K. H., Cross, S. E., Larson, L. M., Wang, Y. C. & Tsai, Y. L. (2010). Conflict with Mothers-In-Law and Taiwanese Women's Marital Satisfaction: The Moderating Role of Husband Support. *The Counseling Psychologist*, 38(4), 497-522.
- Zahrakar, K., Nouri, F. L., & Mohsenzadeh, F. (2022). Exploring Factors Affecting Conflict between Daughter-In-Law and Mother-In-Law: A Qualitative Study. *International Journal of Health Sciences*, 6(S7), 6340-6367.
- Zarei, H. (2012). *Divorce Predictors*. (Ph.D. Thesis, University of Isfahan, Iran). [in Persian].
- Zhao, L., & Ran, Y. (2022). Rationalizing Impoliteness: Taking Offence and Providing Vicarious Accounts in Mother-In-Law/Daughter-In-Law Conflict Mediation. *Journal of Pragmatics*, 197, 69-80.